

ПРОГРАМА ПРАКТИКИ З КОМУНІКАТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

I. Загальна інформація

Заклад вищої освіти	Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет	Філології, історії та політико-юридичних наук
Кафедра	Української мови, методики її навчання та перекладу
Освітня програма	«Українська мова та література»
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Курс/семестр	Другий курс/третій семестр
Мова навчання	Українська мова
Розробники	доктор філологічних наук, професор Бондаренко А.І.
Затверджено	засідання кафедри української мови, методики її навчання та перекладу. Протокол № 1 від 26.08.2024 р.
Обсяг дисципліни	15 кредитів ЄКТС, що відповідає 450 академічним годинам (10 тижнів)
Статус практики	Обов'язкова

2. Мета й завдання практики

Мета практики – поглиблення знань і здобуття практичних навичок, пов'язаних із формуванням у магістрантів мовнокомунікативної компетентності. У процесі проходження практики здобувачі закріплюють теоретичні знання з комунікативної лінгвістики, отримані впродовж вивчення дисципліни, та навчаються їх використання у фаховій діяльності. Сутність практики полягає в збиранні й описі матеріалу, який стосується типів вербальної комунікації.

Завдання практики:

1. Застосувати науковий підхід до розв'язання дослідницьких завдань із комунікативної лінгвістики.
2. Сформувати навички збирання, узагальнення та систематизації відомостей щодо мовної комунікації з різних джерел.
3. Зафіксувати усну комунікацію у вигляді аудіозапису, писемну – вордівського документа.
4. Проаналізувати взаємодію учасників трьох проведених заходів за типами вербальної комунікації (параметром кількості учасників, функційності, за сферою спілкування, способом соціалізації та рівнем формальності).

3. Компетентності та програмові результати навчання

ЗК1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, будувати власну мовленнєву поведінку відповідно до реальних ситуацій спілкування, передусім професійного.

ЗК2. Здатність бути критичним і самокритичним, аналізу й синтезу під час опрацювання інформації, об'єктивно оцінювати свою та чужу наукову, освітню, соціальну діяльність, власні професійні навички, набуті за час навчання у ЗВО, і правильно проектувати їх для успішного працевлаштування.

ЗК4. Уміння виявляти, порушувати та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність працювати в команді й автономно, дотримуючись етичних норм.

ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності), міждисциплінарної взаємодії і співпраці з представниками інших галузей знань у процесі вирішення науково-дослідницьких і прикладних проблем.

ФК1. Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.

ФК4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

ФК5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень й інновацій.

ФК6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

ФК7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

ФК8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

ФК9. Здатність до визначення основних закономірностей розвитку української літературної мови й української літератури, жанрової природи творів XX-XXI сторіч.

ПРН1. Уміння оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати й утілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

ПРН2. Упевнене володіння державною й іноземною мовами для реалізації письмової й усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного спілкування, презентувати результати досліджень державною та іноземними мовами.

ПРН3. Уміння застосовувати сучасні методики й технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН4. Оцінювати та критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми та пропонувати шляхи їх вирішення в складних і непередбачуваних умовах, що потребують застосування нових підходів та прогнозування.

ПРН5. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії в професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.

ПРН6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПРН7. Аналізувати, порівнювати та класифікувати різні напрями та школи в лінгвістиці.

ПРН12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН14. Уміння створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.

ПРН15. Уміння обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

ПРН16. Уміння використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних завдань і проблем, що потребує оновлення й інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПРН17. Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.

4. Бази практики

Відділ інформаційно-аналітичної роботи та комунікацій із громадськістю виконавчого комітету Ніжинської міської ради Чернігівської області;

Відділ з питань діловодства та роботи зі зверненням громадян виконавчого комітету Ніжинської міської ради Чернігівської області;

Міський центр професійного розвитку педагогічних працівників Ніжинської міської ради Чернігівської області.

5. Зміст практики

5.1. Етапи проходження практики

1. Ознайомлення з принципами та методами досліджень із комунікативної лінгвістики.

2. Збирання матеріалу, який стосується вербальної комунікації.
3. Аналіз зібраного матеріалу за планом.
4. Оформлення щоденника проходження практики.

5.2. *Обов'язки магістрантів*

Здобувачі, які проходять практику, повинні:

1. Працювати спільно з керівником задля окреслення індивідуального завдання.
2. Самостійно працювати з науковою літературою, поповнювати та поглиблювати знання з теорії мовної комунікації.
3. Послугуватись аудіовізуальними засобами запису з метою фіксації усних повідомлень.
4. Вести щоденник діяльності щодо опрацювання наукових джерел, збирання й аналізу матеріалу.
5. Підготувати звіт щодо проходження практики.

5.3. *Обов'язки керівника*

Керівник практики повинен:

1. На розгляд кафедри вносити пропозиції щодо програми практики, її мети, завдань і бази.
2. Ознайомити магістрантів зі структурою, змістом й основними положеннями практики.
3. Здійснити організаційні заходи щодо початку практики (провести настановчу конференцію напередодні).
4. Перевірити щоденники та звіти практикантів.
5. Проаналізувати результати практики на підсумковій конференції.

6. Індивідуальні завдання

6.1. *Визначення завдань*

Завдання практики окреслює керівник спільно з магістрантом (визначають на початку практики та записують у щоденник). Упродовж практики студенти заповнюють щоденник, указуючи в ньому обсяг виконаної роботи (опрацювання літератури, зміст проведених заходів, аналітичну діяльність та ін.). Наприкінці практики студенти надають результати у вигляді звіту, який здають керівникові у встановлений термін.

6.2. *Завдання практики та зміст теоретичної дисципліни*

Індивідуальне завдання для студентів окреслюють згідно з положеннями програми практики «Комунікативна лінгвістика». Його виконання робить проходження цієї практики цілеспрямованим, активізує діяльність магістрантів, формує навички майбутньої професійної діяльності.

6.3. *Уточнення завдань упродовж практики*

Зміст індивідуальних завдань уточнюють та конкретизують під час проходження практики залежно від особливостей зібраного матеріалу. Повідомлення, отримані під час виконання індивідуального завдання, використовують для підготовки виступів, публікацій тез або для іншої мети за погодженням кафедри.

7. Методичні рекомендації

7.1. *Актуалізація опорних відомостей*

На початку практики потрібно поновити свої знання щодо типів вербальної комунікації, використавши рекомендовані джерела.

Потрібно пам'ятати, що за *параметром кількості учасників* найчастіше розмежовують міжособистісну комунікацію (спілкування двох осіб); комунікацію малих груп (3–5 осіб); публічну (20–100 осіб), організаційну (100–1000 осіб); масову (більш як 1000 учасників).

За *сферою спілкування* комунікація буває науковою, політичною, релігійною, діловою, навчальною, спортивною, юридичною, військовою, медичною, виховною та ін.

Функційні характеристики стосуються інформативної, афективно-оцінної, рекреативної (розважальної), переконувальної, ритуальної та ін. комунікації.

Необхідно пам'ятати, що ці різновиди можуть наближатися один до одного.

За *способом соціалізації* комунікація буває інституційна й неінституційна. Перша стосується суспільної організації (освіти, культури, права та ін.), а друга відбувається в

побутовій сфері людських взаємин. Відповідно до рівня формальності буває офіційна та неофіційна.

7.2. Паспортизація матеріалу

Необхідно зазначити різновиди та теми заходів, прізвища й імена визначених комунікантів і їхню професійну належність (за можливістю); проблеми, задля вирішення яких здійснюють комунікацію, а також дату отримання зафіксованих відомостей.

7.3. Робота з матеріалом із комунікативної лінгвістики

Послухати (прочитати) записи та визначити належність висловлювань комунікантів до певного типу. Проаналізувати, як вербальний і невербальний контексти допомагають зрозуміти тип комунікації. Пояснити власні міркування на основі семантики мовленнєвих одиниць. Окреслити кореляцію типів комунікації та характеру проведених заходів.

8.Форми та методи контролю

8.1. Форма звітності

Після проведення навчальної практики студенти подають на перевірку керівникові щоденник із записами й аналізом зібраного матеріалу за встановленим алгоритмом. Після закінчення терміну проходження практики звітують про виконання програми. Звіт, оформлений відповідно до вимог, подають на рецензування керівникові не пізніше як за тиждень до завершення практики. Результати обговорюють на підсумковій конференції.

8.2. Вимоги до звіту

Звіт має містити такі компоненти:

1. Окреслення мети та завдань практики з комунікативної лінгвістики.
2. Опис дослідження й отриманих результатів.
3. Висновки, самооцінку щодо здобутого практичного досвіду.
4. Пропозиції щодо вдосконалення змісту й організації практики.

До звіту потрібно додати щоденник практики.

8.3. Оцінювання практики

Показники знань магістрантів за результатами проходження практики з комунікативної лінгвістики визначає комплекс умінь і навичок, а саме:

1. Уміння здійснювати дослідження з комунікативної лінгвістики.
2. Навички застосування теоретичних знань, необхідних для аналізу матеріалу з комунікативної лінгвістики.
3. Доречне вживання термінів, логічність викладу, аргументованість і переконливість аналізу та структурованість і грамотність записів.
4. Уміння класифікувати та систематизувати зібраний матеріал.
5. Навички створення аргументованих висновків.
6. Формулювання доречних відповідей на питання.

9. Підбиття підсумків практики

Підсумки підбивають на заключній конференції у формі презентації звітів. Оцінку виставляє керівник практики.

10. Шкала оцінювання: національна та ECTS

A	90 – 100	відмінно	зараховано
B	83 – 89	добре	зараховано
C	74 – 83	добре	зараховано
D	70 – 73	задовільно	зараховано
E	60 – 69	задовільно	зараховано
FX	35 – 59	незадовільно (з можливістю повторного складання)	зараховано
F	1 – 34	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	зараховано

11. Критерії оцінювання

«Відмінно» А (90 – 100 балів) керівник виставляє тоді, коли студенти продемонстрували глибоке розуміння теоретичного матеріалу, виявили розвинені навички опрацьовувати необхідну інформацію; виконали необхідну кількість записів; структуровано та логічно описали результати практики в документації; здійснили якісний аналіз щодо типів вербальної комунікації; зробили висновки, що повністю відповідають зібраному матеріалу, успішно прозвітували щодо проходження практики та дали вичерпні відповіді на поставлені запитання.

«Добре» В/С (74 – 89 балів) передбачає належний рівень теоретичної підготовки, оволодіння вміннями й навичками збирання та фіксації матеріалу, його розгляду та заповнення документації, а також дали в цілому правильні відповіді на запитання щодо звіту. Оцінка вказує на те, що магістранти досягнули гарних результатів проходження практики, але в її процесі виникали нечисленні помилки у визначенні типів вербальної комунікації.

«Задовільно» D/E (60 – 73 бали) засвідчує наявність лише основних умінь у збиранні й аналізі матеріалу з комунікативної лінгвістики. Оцінка сигналізує про те, що студенти припустилися низки помилок у визначенні типів вербальної комунікації. У процесі оформлення звітної документації практиканти роблять висновки, які не охоплюють увесь матеріал, або ж узагальнення не впливають із його особливостей.

«Незадовільно» FХ (35 – 59 балів) отримують студенти, які не опанували знання та вміння й не здобули навичок, необхідних для проведення дослідження з комунікативної лінгвістики, не виконали завдань, у результаті чого не оформили звітної документації.

«Незадовільно» F (0 – 34 бали) отримують студенти, які без поважних причин не пройшли обов'язкову практику.

12. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Академія, 2004. 342 с.
2. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація: навчальний посібник. Київ: Академія, 2012. 285 с.
3. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації: підручник. Черкаси: Видавництво Чабаненко Ю.А., 2011. 348 с.

Додаткові

1. Бистрицький Є., Пролеєв С., Зимовець Р. Комунікація і культура в глобальному світі. Київ: Дух і Літера, 2020. 416 с.
2. Пасинок В.Г. Основи культури мовлення. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 184 с.
3. Холод М. Комунікаційні технології. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 211 с.

Ресурси Googl

1. Лінгвістичний портал MOVA.info. URL: <http://www.mova.info/>
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <https://uk.wikipedia.org>.
3. Український мовно-інформаційний фонд НАНУ. URL: www.ulif.org.ua.